

Dr. Bengi Polat

<https://orcid.org/0000-0002-5901-0591>

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Rektörlük, İzmir / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/024nx4843>

Kentsel Mekânlar ve Sanat İlişkisi: Heykel Parklarının Rolü

Relationship Between Urban Spaces and Art: The Role of Sculpture Parks

ÖZET

Sanat kentlerin dokusunu zenginleştirmekte, kentlerdeki sosyal etkileşimi artırarak toplumların bir araya gelmesini sağlamakta, ekonomik canlanma yaratmakta ve insanların ortak bir paydada buluşmasına zemin hazırlamaktadır. Sanatın kentlerde ekonomik, fiziksel ve sosyal yönden birçok etkisi bulunmaktadır ve kentlerin gelişiminde, sanatın etkileri büyük öneme sahiptir. Sanatın birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Bu etkilerin yanı sıra heykel parkları, mekân-sanat ilişkisiyle öne çıkmaktadır. Heykel parklarında mekân sanatın bir bileşeni haline gelmektedir. Heykel parklarının kentsel ve sanatsal anlamda çevreyi şekillendiren etkisi bulunmaktadır. Heykel Parkları, düzenlenmiş bir peyzaj alanı ve heykel sergisi olarak tanımlanabilmektedir. Kentlerde sanat eserleri, kentsel peyzajı dönüştürerek yaşam alanlarını daha çekici hale getirmektedir. Sanat parklarının, müzeler ve sanat galerilerinden ayrıştığı nokta geniş bir alana yayılan ve büyük oranda açık alan sergilerinin olduğu sanat mekânları olmasıdır. Çok sayıda büyük ölçekli sanat eseri heykel parklarında sergilenabilmektedir. Bir diğer önemli nokta ise yere özgü sanat ve sanat doğa ilişkisinin öne çıktığı mekânlar olmasıdır. Bu çalışmada farklı coğrafyalardan sanat parkları, mekânsal boyutu, yere özgü sanat eserleri, büyük ölçekli sanat eserlerine alan sağlıyor olmasıyla ve rekreasyon alanı işlevine sahip olmasıyla incelenmiştir. Storm King Sanat Merkezi (ABD), Hakone Açık Hava Müzesi (Japonya) ve Ekeberg Heykel Parkı (Norveç) bu çalışmada incelenen örneklerdir. Bu tür heykel parkları, sanat eserlerini doğal ortamlarda sergileme eğilimindeki büyüyen bir hareketi temsil etmektedir. Bu mekânlar, sanatın açık alanlarda sergilenmesinin, doğayla etkileşimin ve geniş kitlelere erişimin önemini vurgulamaktadır. Bu da uluslararası ölçekte benzer nitelikteki projelerin ve açık hava sanat etkinliklerinin artmasına ve yayılmasına katkı sağlamaktadır. Çalışmanın amacı farklı coğrafyalardaki heykel parkları örnekleri üzerinden sanat kent ilişkisi irdeleyerek heykel parklarının yarattığı etkiyi incelemektir. Üç farklı ülkede yer alan, farklı zamanlarda kurulan heykel parklarının benzer etkiler yarattığını ve benzer özelliklere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Heykel parkları, sanat, kentsel mekân.

ABSTRACT

Art enriches the pattern of cities, increases social interaction within urban areas, facilitates communities coming together, generates economic revitalization, and creates a common ground for people to converge. Art has various effects on cities economically, physically, and socially, and its impacts are of significant importance in urban development. Alongside the many positive effects of art, sculpture parks stand out with the space and art relationship. In sculpture parks, space becomes a component of art. These parks have an influential role in shaping the environment both urbanistically and artistically. Sculpture parks can be defined as organized landscape areas and sculpture exhibitions. Artworks in cities, transforming urban landscapes, make living spaces more attractive. The point of differentiation about art parks from museums and art galleries should be the art venues which have mainly open-air exhibitions lying in expansive areas. Numerous large-scale art pieces can be displayed in sculpture parks. Another significant aspect is that they are the spaces where the site-specific art and the relationship between art and nature stand out. This paper examines the sculpture parks from different geographical locations, focusing on their spatial dimension, site-specific artworks, their accommodation of large-scale art pieces, and their function as recreational spaces. Storm King Art Center (USA), Hakone Open-Air Museum (Japan), and Ekeberg Sculpture Park (Norway) have been the examples examined in this study. These kinds of sculpture parks represent a growing trend of exhibiting artworks in natural settings. These spaces highlight the importance of displaying art in open areas, interacting with nature, and reaching a broader audience. This contributes to the increase and spread of similar international projects and outdoor art events. The aim of this paper is to examine the relationship between art and cities through examples of sculpture parks in different geographical locations, examining the impact created by these parks. It's possible to state that sculpture parks located in three different countries and established at different times, have similar effects and characteristics.

Keywords: Sculpture parks, art, urban space.

1. GİRİŞ

Kent ve sanat arasında derin bir bağlantı bulunmaktadır ve kentler, sanat eserlerinin, kültürel ifadenin ve yaratıcılığın canlı birer platformudur. Sanat, kentlerin dokusunu zenginleştirmekte ve toplumun kimliğini şekillendirmektedir. Kentlerde sanat eserleri, toplumların ve kentleşme süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Kwon, 2004). Kent ve sanat ilişkisi birçok çalışmaya konu olmuştur ve son yıllarda, sanatın kentsel alanlarda kullanımı giderek daha fazla ilgi çekmektedir (McCarthy, 2006; Miles, 1997; Pollock ve Paddison, 2010). Sanat, bir kentin ruhunu ve karakterini oluşturan önemli unsurlardan biridir. Müzik, dans, kültürel etkinlikler ve heykel, resim gibi sanat eserlerinde ifade edilen sanat, ayrılmaz bir şekilde yere ve topluma bağlıdır (Chang ve Lee, 2003; Kong, 1996; Verhoeff, 1994). Kentler dünya genelinde hızla değişmektedir ve bu değişimde sanatın etkisi büyük öneme sahiptir. Kentlerde sanat eserleri, kentsel peyzajı dönüştürerek yaşam alanlarını daha çekici hale getirmektedir. Aynı zamanda sanat, kentlerdeki sosyal etkileşimi teşvik etmekte, toplumları bir araya getirmekte ve insanların ortak bir paydada buluşmasının önünü açmaktadır. Sanatın sosyal, ekonomik, fiziksel etkilerinden söz etmek mümkündür. Sanatın birçok olumlu etkisinin yanı sıra heykel parkları, mekânın da sanatın bir unsuru olması ile öne çıkmaktadır. Heykel Parkları, en basit tanımıyla düzenlenmiş bir peyzaj alanı ve heykel sergisi olarak tanımlanabilmektedir. Heykel parkları; kültürel ve sanatsal çeşitliliğinin etkisiyle oluşturulan, sanat eserleri, mimari, kentsel tasarım, parklar, kültürel ve doğal peyzajın tamamen iç içe geçtiği alanlardır. Bu alanlarda yere özgü sanat eserleri ve büyük ölçekli eserler öne çıkan eserlerdir. Bu eserler hem heykel parkının bilinirliğini artırmakta hem de mekânın sanatın bir unsuru olmasına katkı sağlamaktadır. Heykelin 1950'ler ve 60'lar boyunca galeri alanlarını aşarak, açık hava sergileme alanına ihtiyaç duyması günümüzdeki heykel parklarının oluşumu için önemli bir adım olmuştur. Bu değişim, sadece heykel parklarına değil, aynı zamanda kentsel sergilere ve kamusal sanatın kentlerde varlığının artmasına da yol açmıştır (Reynolds, 2011). 1970'lerde ise açık hava heykel parkları ortaya çıkmaya başlamıştır (Kwon, 2004). Heykel parkları, yere özgü sanat eserleri için alan sağlaması, büyük ölçekli sanat eserlerine sahip olması, açık hava koleksiyonlar için yarattığı kalıcı ve geçici alanlar olmasıyla dikkat çekici niteliktedir. Aynı zamanda bu parklar boş zaman aktiviteleri için rekreasyon yaratıyor olmasıyla öne çıkan sanat mekânlarıdır.

Bu çalışmada heykel parklarının öne çıkan bu yönlerini belirlemek amacıyla farklı coğrafyalardan sanat parkları incelenmiştir. Her biri mekânsal boyutu, yere özgü sanat eserleri, büyük ölçekli sanat eserlerine alan sağlıyor olmasıyla ve rekreasyon alanı işlevine sahip olmasıyla incelenmiştir. Storm King Sanat Merkezi (ABD), Hakone Açık Hava Müzesi (Japonya) ve Ekeberg Heykel Parkı (Norveç) bu çalışmada incelenen örneklerdir. Bu tür heykel parkları, sanat eserlerini doğal ortamlarda sergileme eğilimindeki büyüyen bir hareketi temsil etmektedir. Bu mekânlar, sanatın açık alanlarda sergilenmesinin, doğayla etkileşimin ve geniş kitlelere erişimin önemini vurgulamaktadır. Bu da uluslararası ölçekte benzer nitelikteki projelerin ve açık hava sanat etkinliklerinin artmasına ve yayılmasına katkı sağlamaktadır. Çalışmanın amacı farklı coğrafyalardaki heykel parkları örnekleri üzerinden sanat kent ilişkisi irdeleyerek heykel parklarının yarattığı etkiyi incelemektir. Üç farklı ülkede yer alan, farklı zamanlarda kurulan heykel parklarının benzer etkiler yarattığını söylemek mümkündür. Yerel ve küresel ölçekte bilinirliğe sahip bu heykel parklarını sergilenen eserlerin bilinirliği de öne çıkmaktadır. Storm King Sanat Merkezi, Hakone Açık Hava Müzesi ve Ekeberg Heykel Parkı gibi önemli yerlerin etkisiyle, parklarda, kamusal alanlarda sanatın daha fazla yer bulması ve heykel parklarının kentlerde artması yönünde uluslararası bir eğilim olduğu ifade edilebilir.

2. SANAT VE KENT İLİŞKİSİ

Kentler dünya genelinde hızla değişmektedir ve bu değişimde kentlerde sanatın varlığının yarattığı etki büyük öneme sahiptir. Bu anlamda sanatın kentlerde çok yönlü bir etki yarattığından söz etmek mümkündür. Kent ve sanat arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Kentlerde sanat eserleri, toplumların ve kentleşme süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Kwon, 2004). Sanat, bir kentin ruhunu ve karakterini oluşturan önemli unsurlardan biridir. Müzik, dans, kültürel etkinlikler ve heykel, resim gibi sanat eserlerinde ifade edilen sanat, ayrılmaz bir şekilde yere ve topluma bağlıdır (Chang ve Lee, 2003; Kong, 1996; Verhoeff, 1994). Sanat, kentsel yeniden yapılanma, ekonomik canlanma ve boş zaman etkinliklerinin oluşturulmasında da önemli role sahiptir (Boyle ve Hughes, 1991; Hall ve Robertson, 2001). Sanat aynı zamanda toplumların yerel kimliklerini anlamamıza katkıda bulunmaktadır. Özellikle kamusal sanat (örneğin heykeller, duvar resimleri), hızla küreselleşen bir dünyada mekânlara kimlik kazandıran önemli yerel ifadeler olarak giderek daha fazla tanınmaktadır (Chang ve Lee, 2003). Kamusal alanların kalitesini artırmak amacıyla ve yerin imajını, rekabetçi konumunu desteklemek için sanatın kentlerde kullanımı giderek daha yaygın hale gelmektedir (McCarthy, 2006; Miles, 1997; Pollock ve Paddison,

2010). Kentlerde sanat eserlerinin yaygınlaşması beraberinde birçok olumlu gelişme ve etkiyi getirmektedir.

Shans'a göre (2006), sanat yer duygusunu güçlendirmektedir, kentsel mekânda kimlik oluşturmaktadır, kentlerde mekânsal kaliteyi artırmakta ve canlılık yaratmaktadır. Sanat kentlerde suç oluşumunun engellenmesine katkı sağlamaktadır (Bell ve Jayne, 2003). Aynı zamanda sanat, toplumsal farkındalığını artırmaktadır, Sanat, insanları ve mekânı birleştirerek, engelleri aşma kapasitesine sahiptir ve toplum içinde daha pozitif katılımın, daha güçlü ilişkilerin ve etkileşimlerin oluşmasına yol açabilmektedir, eğitici bir işleve sahiptir ve kültürel değerleri ve sembolleri tanıtmaktadır. Kentsel bir işaret, sembol oluşturmaktadır (Kelkar ve Spinelli, 2016; Palmer, 2012). Kamusal alanlarda sanat, toplumun her kesiminin katılımına açıktır ve dolayısıyla geniş bir izleyici kitlesine sahip olduğu da söylenebilir (Lacy, 1995). Sosyal içeriklilik/kapsayıcılık bakımından ele alındığında kentlerde sanat, toplumsal farkındalığı artırmakta ve sosyal bağları güçlendirmektedir (Hall ve Robertson, 2001). Tablo 1'de sanatın kente, bulunduğu mekâna sağladığı fiziksel, ekonomik ve sosyal kazanımlar yer almaktadır.

Tablo 1. Kent-Sanat İlişkisinde Sanatın Kente/Bulunduğu Mekâna Sağladığı Kazanımlar

Fiziksel Kazanımlar	Ekonomik Kazanımlar	Sosyal Kazanımlar
<ul style="list-style-type: none"> • Mekânsal değer katar • Yapısal iyileşme sağlar • Sürdürülebilirlik • Kentsel dönüşüm ve yenilemeye tetikler • Kente estetik değer katar • Açık alan kullanımı artırır • Mekân yaratır 	<ul style="list-style-type: none"> • Prestij sağlar • İstihdam ve sektörel çeşitlilik yaratır • Arazi değerlerini artırır • Ekonomik canlanmanın bileşenidir • Kentsel markalaşmayı ve turizmi destekler • Yerel farklılıklara katkı sağlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kimlik ve aidiyet sağlar • Katılımı artırır • Suçun önlenmesine katkı sağlar. • Eğitici dir • Yaşam kalitesini artırır • Farkındalık yaratır

(Yazar tarafından hazırlanmıştır)

Bu kazanımlar herhangi bir kamusal alanda yer alan tek bir sanat eserinin etkisi ya da sanat eserlerinin sergilenmesi amacıyla yapılan bir sanat parkının, heykel parkının bütüncül etkileri olabilmektedir. Bu kazanımların sanatsal üretim ve tüketimin olduğu tüm mekânlarda sanatın yarattığı olası kazanımlar olduğu dile getirebilir. Ancak sanat parkları ve heykel parkları sanat ve mekân ilişkisi farklılıklar göstermektedir. Sanatın kente/mekâna sağladığı kazanımların yanı sıra mekânın sanat eserinin bir unsuru haline geldiği yerlerdir.

Heykel Parkları, en basit tanımıyla düzenlenmiş bir peyzaj alanı ve heykel sergisi olarak tanımlanabilmektedir. Bu parklar sanat ve mekânın bütünleştiği yerler olmasıyla öne çıkmaktadır. Sergi alanı olmasını yanı sıra müzik performans sanatları ve diğer etkinlikler için mekân yaratmaktadır. Sanatın ve doğanın uyum içinde olduğuna sıklıkla vurgu yapılmaktadır ancak gerçekte hem sanat hem de peyzaj tasarımı doğayla mücadeleye, onu yeniden şekillendirmeye çalışmaktadır (Smee, 2021). Bu nedenle sanat parklarının kentsel ve sanatsal anlamda çevreyi şekillendiren etkisi bulunmaktadır. Heykel parklarında sanata, içeriğin bir parçası olarak mekânın da dâhil edildiği söylenebilecektir (Hein, 2006). Sanat parklarının, müzeler ve sanat galerilerinden ayrıştığı nokta geniş bir alana yayılan ve büyük oranda açık alan sergilerinin olduğu sanat mekânları olmalıdır. Çok sayıda büyük ölçekli sanat eseri heykel parklarında sergilenabilmektedir. Bir diğer önemli nokta ise yere özgü sanat ve sanat doğa ilişkisinin öne çıktığı mekânlar olmasıdır. Halka açık parklar için popüler bir metafor, özellikle kentsel alanlarda parkları "kent akciğerleri" olarak tanımlanmaktadır (Jones, 2018, s. 39). Örneğin Covid 19 Pandemi sırasında heykel parkları stres giderme ve rahatlama alanları olarak ilgi görmüştür. Birçok galeri ve müzenin kapalı olmasıyla birlikte, heykel parklarının yeşil açık hava alanları, sanatla sosyal mesafe kurallarını koruyarak etkileşimde bulunabilecekleri alternatif bir alan olarak ortaya çıkmıştır (Kasbah ve Eplényi, 2022). Kentlerin akciğerleriyle sanat, heykel parklarında bir araya gelmektedir. Sanat parkları boş zaman aktivitelerinin geçirilebileceği park alanı olmasıyla da ayrılmaktadır. Heykel parklarında, geleneksel müze ve galerilerin dışında, açık alanlarda sanat herkes için erişilebilirdir (Miles, 1997).

3. TARİHSEL SÜREÇTE HEYKEL PARKLARININ ORTAYA ÇIKIŞI

Heykel parkları, açık alanlarda yer alan ve büyük ölçekli heykellerin sergilendiği sanatsal alanlardır. Geniş bir arazi üzerine kurulan heykel parkları genellikle kamuya açık alanlardır. Heykel parkları, sanat eserlerini doğal ve geniş bir ortamda sergileyerek, sanatın kamusal alanda erişilebilirliğini ve sanatın toplumla etkileşimini artırmayı hedeflemektedir. Bu parklar, genellikle sanatın çeşitli disiplinlerini ve tarzlarını içeren zengin bir koleksiyona sahiptir. Modern, soyut, figüratif veya deneysel tarzlarda yapılmış heykellerin bir arada bulunduğu bu parklar, sanatın çok çeşitli yönlerini ziyaretçilere sunmakta ve sanat deneyimini daha geniş bir perspektife taşımaktadır.

Herkes tarafından görülebilen ve erişilebilir olan, kamuya yönelik olarak sipariş edilen sanat eserlerinin yapımı Antik Yunan'a kadar uzanmaktadır. Atinalı yöneticiler, yerel sanatçıları ve düşünürleri desteklemek amacıyla sanatçılara kamuya açık alanlarda anıtlar yaptırmıştır (Alvarez, 2022; Kwon, 2004). Roma İmparatorluğunda önemli kişileri anmak için sanat eserleri kullanılmıştır. Daha sonra Hristiyan toplumlari, Orta Çağ'da Romaesk kiliselerinde ve gotik katedrallerde, vitray pencereler, dini duvar resimleri ve heykeller kullanılmıştır (Faulkner, 2011). İtalyan Rönesans'ının kamuya açık alanlarda sanat eserlerinin sergilenmesi ve kullanılması anlamında altın çağ olduğu söylenebilir (Hein, 1996). Amerika Birleşik Devletleri'nde kamuya açık alanlarda sanat eserlerinin sergilenmesi nispeten daha kısa bir geçmişe sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'nın anıtsal heykelleri ve mimarisinden etkilenmiştir (Alvarez, 2022). ABD'de en önemli dönüm noktalarından biri 1872'de, Fairmount Park Sanat Derneği'nin kurulması olmuştur (Miller, 2012). Dernek; sanatı, açık alanı ve kentsel planlamayı birleştiren ilk organizasyonlar arasındadır (Knight, 2008). Avrupa Beaux-Arts estetiğinden esinlenen, Güzel Kent hareketiyle birlikte büyük kentsel merkezlerin ve parkların arttığı kapsamlı kentsel planlama popüler hale gelmiştir (Knight, 2008, s. 2). MacDougall'ın (1984) belirttiği gibi, "Sanat eserlerinin sergilenmesi için müze bahçeleri ancak 20. yüzyılda moda olmaya başlamıştır." 20. yüzyıl heykel bahçelerinin sergilemeye odaklanırken, daha önceki bahçeler (16. - 18. yüzyıl) genellikle anlatsal/allegorik anlamlar üretmek için heykelleri kullanan bir "heykel programı" olarak tanımlanabilir (Reynolds, 2011).

Geleneksel sanat galerileri ve müzeler uygulamalarını yeniden tanımlayarak kendi duvarları dışında daha fazla etkileşim arayışına girmişlerdir (Rådström, 2023). Kamuya açık alanlarda sanat eserlerinin varlığı ve sanat-kent ilişkisi çok uzun bir geçmişe sahip olsa da günümüzdeki anlamıyla heykel parkları sanatın Beyaz Küp'ten (White Cube) çıkışıyla ilişkilendirilmektedir. Sanat eleştirmeni Brian O'Doherty'nin Beyaz Küp (White Cube) olarak adlandırdığı modern sanat galerilerinden Kentsel alanlara dönüş açık hava heykel sergileriyle gerçekleşmiştir. Açık hava serilerinden ilki 1948 yılında Londra Battersea Parkta düzenlenmiştir (Yılmaz, 2011, s. 9). II. Dünya Savaşı'nın ardından, Londra, İngiltere'de, Battersea Park sergisi o dönem için alışılmadık bir deneyim olarak kabul edilmektedir. Sergiyi ilk haftada 24.000 kişi, ilk ayda ise 39.000 kişi daha ziyaret ederek beklenmedik bir başarı elde edilmiştir (Veasey, 2016, s. 139). Ardından 1949 yılında "Açık Alanda Avrupa Heykeli" adlı sergi Arnhem Sonsbeek Parkında düzenlenmiştir. Bir diğer açık hava sergisi Belçika'da 1950 yılında sergilenmeye başlayan "Middelheim Açık Hava Heykel Sergileri" olmuştur. Açık alan heykel sergileriyle başlayan bu dönem ardından heykel bienallerle devam etmiştir (Yılmaz, 2011, s. 9). Brookgreen Gardens (Murrells Inlet) ve Museum Of Modern Art - MoMA (New York) gibi heykel bahçeleri 1930'lardan itibaren Amerika Birleşik Devletlerinde görülmeye başlanmıştır. Brookgreen, ilk başta Anna Hyatt Huntington tarafından kendi eserleri için bir alan olarak tasarlanmıştır. Brookgreen, sergilediği eserleri figüratif çalışmalarla sınırlayarak modern sanatın birçok akımını reddetmiştir. Buna karşılık, MoMA'nın bahçesi figüratif ve soyut çalışmaları sergilemektedir (Reynolds, 2008, s. 22).

Avrupa'da ilk örnekler ise 1950'lerin sonunda 1960'lardadır (Reynolds, 2011, s. 217). 1960'lara kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde kamuya açık alanlardaki sanatı; savaş anıtları, toplum odaklı duvar resimleri veya kabartma heykeller temsil etmiştir (Plitt, 2017). Heykel parklarının, kavramsal anlamda ve mekânsal anlamda 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Heykel parklarının oluşumuna 1970'li yılların sonundan itibaren yere özgü heykeller de zemin oluşturmuştur (Yılmaz, 2011). Açık hava heykel parklarının ortaya çıkmasıyla, çağdaş heykel sergilerinin endüstriyel, minimalist, soyut ve sıklıkla anıtsal eserlere doğru eğilim göstermiştir (Reynolds, 2011; Kwon, 2004). Storm King Sanat Merkezi (ABD), Hakone Açık Hava Müzesi (Japonya) ve Ekeberg Heykel Parkı (Norveç) bu çalışmada ele alınan örneklerdir. Öne çıkan diğer heykel parkları arasında Yorkshire Heykel Parkı (Yorkshire, İngiltere), Ekeberg Parkı (Oslo, Norveç), Socrates Heykel Parkı (New York, ABD), Tremenheere Heykel Bahçesi (Cornwall, İngiltere), Laumeier Heykel Parkı (Missouri, ABD), Norton Simon Müzesi Bahçesi (California, ABD), Grounds for Sculpture (New Jersey, ABD) bulunmaktadır. Storm King Sanat Merkezi Hakone Açık Hava Müzesi ve Ekeberg Heykel Parkı gibi önemli örneklerin etkisiyle bir "uluslararası trend" algısı ortaya çıkmış olduğu söylenebilecektir.

4. STORM KING SANAT MERKEZİ (AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ)

Storm King Sanat Merkezi, New York'un Hudson Vadisi'nde, Cornwall kasabasında bulunan ve büyük açık hava heykellerinin sergilendiği bir sanat parkıdır. 500 dönümlük bir alanda yer alan bu sanat merkezi, geniş bir doğal peyzaj içinde yaklaşık 100'den fazla heykel ve büyük ölçekli sanat eserini barındırmaktadır (Cambalik, 2022). Storm King Sanat Merkezinin bulunduğu bölgenin tarihi 17. Yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bölgede yaşayanlar 17. yüzyıldan itibaren, bölgenin zengin kaynaklardan faydalanmak için yerleşmişlerdir. Bölgenin topoğrafyası ve el değmemiş doğası, 1820'lerde bölgeye göç eden birçok sanatçı

için büyüleyici bir ilham kaynağı olmuştur (Gehring ve Starna, 1992). Hudson River School olarak bilinen bu manzara ressamaları, manzaranın doğal güzelliğinden yararlanmak için, bölgede büyük stüdyolar kurmuşlar ve stüdyoların sayıları 1870'lerin sonlarına kadar hızla artmıştır (Vandeman, 2012, s. 19). Storm King Sanat Merkezi, 1960 yılında halka açılan kar amacı gütmeyen bir kuruluştur (Cambalik, 2022). 60 yıldan fazla bir süredir, Storm King büyümeye ve gelişmeye devam etmektedir ve dünyanın önde gelen heykel parkları arasında yer almaktadır (Stormking, t.y.a). Sanat Merkezi, Amerikalı sanat koleksiyoncusu ve hayırsever Ralph E. Ogden tarafından kurulmuştur. Ogden, New York'un Hudson Valley bölgesinde bulunan geniş arazisini sanat eserlerini sergilemek için bir mekân olarak kullanmaya karar vermiştir. Böylelikle Storm King Sanat Merkezinin kurulması için ilk adım atılmıştır (Vandeman, 2012). Başlangıçta Storm King Sanat Merkezinin kurulma amacı Hudson Valley bölgesindeki ressamaların çalışmalarını sergileyebileceği bir müze kurulmasıdır (Yılmaz, 2011, s. 59).

1961 yılında Sanat Merkezinin vizyonu daha çok modern heykellere odaklanmıştır. 1967'ye gelindiğinde, David Smith'in eserlerinden 13 tanesinin satın alınmasıyla, heykeller doğrudan açık alana yerleştirilmeye başlanmıştır (Cambalik, 2022). Bu, 20. yüzyılın önemli Amerikalı heykeltıraşlarından biri olan David Smith'in eserlerinin en büyük tek alımı olmuştur ve o zamanlar Sanat Merkezi için büyük bir atılım olarak kabul edilmektedir. Storm King Sanat Merkezi, David Smith'in eserlerini amaçlandığı doğal ortamda sergileyen tek yer olmasıyla da öne çıkmaktadır (Vandeman, 2012, s. 24).

Şekil 1. Storm King Sanat Merkezi Genel Görünüm (Stormking, t.y.d).

Storm King Sanat Merkezi, günümüzde çoğunlukla çağdaş heykel sanatının önemli eserlerini sergilemekle tanınmaktadır. Sanat eserleri, Storm King'in geniş heykel parkına yerleştirilmiş büyük ölçekli heykellerden yere özgü alan çalışmalarına ve ilgili çizimlere, fotoğraflara kadar uzanmaktadır (Stormking, t.y.b).

Heykel parkı üzerine yerleştirilmiş heykeller için üç ana düzenleme türü bulunuyor. Bunlar, kalıcı koleksiyon için satın alınmış olanlar, belirli bir süre için ödünç alınanlar veya Andy Goldsworthy Wall ve Isamu Noguchi Momo Taro gibi yere özgü heykellerdir (Morrison, 2022). Alan, barındırdığı sanat eserleriyle doğal çevreyle etkileşime geçen, çevresel faktörlerle birlikte düşünülerek konumlandırılmış eserlere ev sahipliği yapmaktadır. Mark di Suvero, Alexander Calder, Maya Lin, Roy Lichtenstein, Richard Serra ve diğer birçok ünlü sanatçının heykelleri Storm King Sanat Merkezinde bulunmaktadır (Yılmaz, 2011, s. 62). Storm King, devasa Mark di Suvero soyut heykelleriyle dolu olan bu heykel parkı dev bir sanat oyun alanı gibidir. Storm King, yere özgü sanat eserleriyle dikkate değer bir heykel parkıdır. Şekil 2'de sanat merkezinde yer alan sanat eserlerinden bazıları Maya Lin (Storm King Wavefield), Andy Goldsworthy (Storm King Wall), Richard Serra (Schunnemunk Fork), Lynda Benglis (North South East West), Zhang Huan (Three Legged Buddha) ve Sarah Sze (Fallen Sky) bulunmaktadır.

Şekil 2. Storm King Sanat Merkezi Heykeller (Stormking, t.y.d).

Storm King Sanat Merkezindeki yere özgü sanat eserleri izleyiciyle sanat eseri arasında etkileşim yaratmaktadır. Örneğin Richard Serra'nın Storm King'deki eseri, belirli bir alanı şekillendirmektedir. Andy Goldsworthy'nin eseri Wall kavisli duvarı, izleyiciyi ormanda bir yürüyüşe çıkarmaktadır. Maya Lin'in eseri Wavefield'ı, izleyiciyi dalgalanan şekilli bir alanın içine yerleştirmektedir (Reynolds, 2011, s. 230). Noguchi'nin taş eserleri içine oyulmuş oturma alanları ve banklar içerir ve parktaki nadir heykellerden biridir, tırmanmanızı, oturmanızı ve dokunmanızı teşvik edilen heykellerdendir (Morrison, 2022). Yere özgü sanat eserleri, izleyiciyi sanat eseri ve yer ile etkileşime girmeye teşvik etmektedir. Sanat merkezinin izleyicilerle yarattığı etkileşimin çok yönlü olduğu söylenebilir. İzleyicilerin sanat eseriyle olan etkileşiminin yanı sıra izleyici ve sanatçı, izleyici ve topluluk, izleyici ve yer (heykel parkı) arasında güçlü bir iletişim sağlamaktadır. Sanat Merkezinde eğitim programları, atölye çalışmaları sık sık düzenlenmektedir. Her sezon bir sanatçı atölye çalışmalarını yürütmek için konuk edilmektedir (Vandeman, 2012, s. 48). Bu anlamda sanat merkezinin destekçilerinin de önemli katkıları olduğu ve büyük öneme sahip olduğunu dile getirilebilir. Sanat merkezinin eğitim programları ve sergileri birçok vakıf tarafından desteklenmektedir. Başlıca destekçisi Hearst Vakfı olmak üzere Charina Vakfı, Sidney E. Frank Vakfı ve Samuel Freeman Hayırsever Vakfı ve diğer destekçilerinden söz etmek mümkündür (Stormking, 2023). Storm King Sanat Merkezine tren, otobüs ya da araba ile ulaşım mümkündür (Stormking, t.y.c). Geniş sanat koleksiyonu, yere özgü sanat eserleri, büyük ölçekli heykellerinin yanı sıra Storm King Sanat Merkezinin tarihsel arka planı, doğa ile sanatın güçlü ilişkisi, mekânın kullanımı ve erişim kolaylığı sanat merkezinin cazibesini artıran etkenlerdir.

5. HAKONE AÇIK HAVA MÜZESİ (JAPONYA)

Hakone Açık Hava Müzesi (Hakone Open-Air Museum) 1969 yılında Japonya'nın Hakone bölgesinde Fuji-Hakone-Izu Ulusal Parkı'nda açılmıştır. Hakone Açık Hava Müzesi, Japonya'nın ünlü bir sanat müzesidir ve dünyanın en büyük açık hava müzelerinden biri olarak bilinmektedir (Hakone-oam, t.y.a). Park, Tokyo'ya iki saatlik mesafede ve Fuji dağının yakınında yer almaktadır. Park yedi hektarlık bir alanda kuruludur (Alparslan, 2001, s. 25). Geniş bir araziye yayılan müze, dağlarla çevrili manzarası ve doğal güzellikleriyle bilinmektedir. Müze, heykellerin, sanat eserlerinin ve çağdaş sanatın açık havada sergilendiği geniş bir alana sahiptir (Yılmaz, 2011).

Şekil 3. Hakone Açık Hava Müzesi Genel Görünüm (hakone, t.y.d).

Müzenin kurucusu Nobutaka Shkanai Hakone Açık Hava Müzesinin kuruluşunu şu şekilde anlatmaktadır. “Açık alanda, bahçelerde modern heykeller yer almaktadır. Ancak benim düşündüğüm şekilde bir açık hava müzesi değildir.” Bu nedenle farklı bir yol izleyerek, önce açık hava sergileri açılmış daha sonra da küçük heykelleri ve resimleri sergilemek için müze binası inşa edilmiştir (Yılmaz, 2011, s. 64). Açık hava sergileri, kapalı alan sergileri, dış mekân heykelleri ve kapalı alan sergileri Hakone Açık Hava Müzesi’nin sanat eserlerini sergileme yöntemleridir (Hakone-oam, t.y.). Açık Hava Müzesinde kapalı alanlar 1984 yılında inşa edilmeye başlanmıştır. Bu mekânlardan biri olan 2019 yılının temmuz ayında yenilenen Picasso Pavyonunda, açıldığı yıl olan 1984’ten bu beri müzenin Picasso Koleksiyonu’ndaki 319 eser dönüşümlü olarak sergilenmektedir (Hakone-oam, 2022). Açık hava müzesinde inşa edilen bir diğer pavyon 2009 yılında yapılan pavyonudur. Tamamen ahşaptan oluşan yapıda geleneksel ahşap birleşimleri kullanırken, geleceğe dönük bir form aranmıştır (Tezuka Architects, 2009). Sanat eserlerindeki mekânla uyum ahşaptan inşa edilmiş paviyonda da gözlemlenmektedir. Çocuklar için oyun alanı, Japon tapınağı ve çayevi bulunmaktadır (Alparslan, 2001, s. 26).

Şekil 4. Hakone Açık Hava Müzesi Ahşap Pavyon (Tezuka Architects, Katsuhisa Kid, 2009).

2000lerin başında Müzede, yaklaşık olarak 1.000 heykelden oluşan bir koleksiyona sahip ve herhangi bir zamanda yaklaşık 300’ü sergilenmektedir (Greco, 2001). Günümüzde ise bu sayı 2000’e ulaşmıştır. Ayrıca Müze, koleksiyonunu genişletmek için uluslararası heykel yarışmaları aracılığıyla bir yol izlemiş ve toplamda 21 yarışma düzenlemiştir (Hakone-oam, t.y.a). Henry Moore’un heykelleri Hakone Açık Hava

Müzesinde özel bir yere sahiptir. Moore, heykellerin dışarıda sergilenmesi gerektiğine düşüncesindedir. Bu nedenle Henry Moore'un 10 heykelinden oluşan koleksiyonu Hakone Açık Hava Müzesi Green Plaza bahçesinde sergilenmektedir (Hakone-oam, t.y.b). Henry Moore'un koleksiyonun yanı sıra parkta Medardo Rosso'nun 14, Emilio Greco'nun 11 heykeli de yer almaktadır (Yılmaz, 2011). Pablo Picasso, Auguste Rodin, Joan Miró ve diğer birçok ünlü sanatçının eserleri burada bulunmaktadır (Alparslan, 2001). Müzenin çeşitli koleksiyonu dikkatle karşılaştırılmış ve tarzlarına uygun çeşitli mekânlara yerleştirilmiştir. Alexander Liberman'ın kırmızı heykeli beklenmedik bir şekilde yakınlardaki turuncu koi balıkları ve kırmızı şemsiyelerle uyum sağlarken, Maillol'un klasik heykelleri devasa soyut parçalar arasında zarif bir şekilde yer almaktadır. Müze aynı zamanda Michelangelo'nun eserlerinin beyaz mermer dökümlerini de sergilemektedir. Bu, Rodin öncesi heykeltçilik köklerine bir gönderme olup, İtalyan tarzı teraslı bir peyzajın içinde yer almaktadır (Greco, 2001). Şekil 5'de heykel parkında bulunan sanat eserlerinden bazıları Auguste Rodin (Monument to Balzac), Rainer Kriester (Big Hand), Susumu Shingu (Resonance of Life), Martin Matschinsky ve Brigitte Meier-Denninghoff (Storm), François-Xavier Lalanne ve Claude Lalanne (The Weeper) ve Giuliano Vangi (A Grand Story) yer almaktadır.

Şekil 5. Hakone Açık Hava Müzesi Heykeller (hakone, t.y.d).

Ziyaretçiler, bu etkileyici müzede dolaşarak sanat eserlerini keşfederken aynı zamanda doğanın güzelliklerinden de keyif alabilirler. Hakone Açık Hava Müzesi, sanatseverlerin yanı sıra doğa ve açık hava aktivitelerinden hoşlanan ziyaretçiler için de keyifli bir deneyim sunmaktadır (Hakone-oam, t.y.a). Müzede mekânla bütünleşen ve mekânı sanat eserinin parçası haline getiren heykeller bulunmaktadır. Örneğin Renkli cam mozaiklerle süslenmiş 60 fit yüksekliğindeki "Symphonic Tower" (Senfonik Kule) muhteşem bir şekilde parıldamaktadır. Hakone Açık Hava Müzesi'nin sakin ve ciddi bir atmosferi vardır. Burada doğa ve sanat bir araya gelir, ziyaretçilerin güzelliklerinin ve birbirleriyle olan uyumlarının tadını çıkarmasına ve kutlamasına davet etmektedir (Greco, 2001). Kuledeki spiral merdivenleri çıkararak, Hakone Open-Air Müzesi ve Hakone dağları izlenebilmektedir (Hakone-oam, t.y.c). Moore'un heykelleri süs bitkilerinin arasında yer almaktadır. Gizli labirentler ve dokunabilen heykeller aynı zamanda bir oyun alanı yaratmaktadır ve çocukları kendine çekerek, müzenin neşeli atmosferine katkı sağlamaktadır (Greco, 2001). Müzede çok sayıda çocuk ve aile odaklı tasarım ve çalışma yer almaktadır. Müzenin manzarası, sanat eserleriyle bütünleşerek ziyaretçilere benzersiz bir sanat ve doğa deneyimi yaşatmaktadır. Müze, Hakone-Tozan treninin "Chokoku no Mori" tren istasyonuna sadece birkaç adım uzaklıkta bulunmaktadır. Erişim kolaylığı, bu müze ziyaretini herhangi bir programa sığdırmadan kolaylaştırmaktadır (Hakone-oam, t.y.a). Hakone dünyaca bilinen bir açık hava müzesi olarak çok çeşitli bir sanat koleksiyonuna sahiptir. Hakone Open-Air Müzesi kentle olan ilişkisi, erişim kolaylığı ve rekreasyon alanı için yaratılan mekânlarla da ilgi çekmektedir.

6. EKEBERG HEYKEL PARKI (NORVEÇ)

Ekeberg Heykel Parkı Norveç'in başkenti Oslo'nun güneydoğusunda yer alan büyük bir kamusal parktır. Bu park, doğal güzellikleri, açık hava heykelleri ve çeşitli sanat eserlerini bir araya getirerek doğa ile sanatın birleştiği bir ortam sunmaktadır. 2013 yılında açılan Ekeberg Parkı, Oslo şehir merkezine yakın bir

konumda bulunur ve 63 hektarlık geniş bir alana yayılmıştır. Park, çeşitli heykellerin ve sanat eserlerinin yanı sıra peyzaj düzenlemeleri, yürüyüş yolları ve doğal alanları içermektedir. Norveçli peyzaj mimarları Bjørbekk & Lindheim, tarihi olarak öneme sahip olan parkı ünlü sanat eserlerinin bulunduğu bir heykel parkı tasarlamışlardır (Belsnes, 2017, s. 9).

Şekil 6. Ekeberg Heykel Parkı Genel Görünüm (Schyberg Olsen, 2022).

Ekeberg'in uzun tarihi, muhteşem doğası, harika manzaraları ve geniş sanat koleksiyonu ziyaretçilere farklı deneyimleri bir arada sunmaktadır. Park geniş alanlara sahip, ormanlık alanlar, planlanmış patikalar, kent ve fiord manzaraları ile uluslararası tanınmış sanat eserlerine ev sahipliği yapmaktadır (Ekebergparken, t.y.a). Ekeberg Parkı, şehirlerdeki 19. yüzyıl 'Park Hareketi' ruhunda şekillenen, klasik bir halk parkının oluşturulması, çöküşü ve yeniden oluşturulmasının bir hikâyesini anlatmaktadır (Hirschfeld ve Hirschfeld, 2001). 20. yüzyılda park, ihmal edilmesi nedeniyle değer kaybetmiştir ve II. Dünya Savaşı sırasında işgal eden güçler tarafından askeri amaçlarla kullanılmıştır. Son dönemde özel finansman yöntemleriyle park yenilenmiş ve Oslo halkı için önemli bir çekim alanı haline gelmiştir (Jørgensen, 2019, s. 19). Ekeberg Heykel Parkı, sanat koleksiyoncusu Christian Ringnes tarafından kurulan CLRS Vakfı tarafından finanse edilmektedir. 2013 yılında açıldığından günden bu yana park, özel sermayenin bir kamuya ait bir parka müdahalesi olarak görüldüğü için finansman yöntemi tartışılmaktadır (Belsnes, 2017, s. 9).

2021 yılında, heykel parkının sanat koleksiyonu toplamda 43 heykel ve enstalasyona sahipti ve iki heykel daha koleksiyona eklendi. Bunlar, Huma Bhabha'nın "We Come in Peace" adlı eseri ve Niki de Saint Phalle'in "L'oiseau Amoureux fontaine" adlı eseridir (Ekebergparken, t.y.a). Kuşkusuz Ekeberg'in en önemli eserlerinden biri Marina Abramovic, Munch'un doğduğu yıl olan 150. yıl dönümü kutlamalarının bir parçası olarak, "The Scream" (1893) eserinin Ekeberg Heykel Parkı'nda aynı noktada kendi versiyonunu oluşturmuştur. Munch'un ünlü eserini resmetmek için ilham aldığı yerde gerçekleştirilen bu proje, heykel, performans ve video çalışmalarından oluşan üç etkileşimli sanat eserinden oluşmaktadır (Mathiesen, 2021). Bunun yanı sıra Damien Hirst, Salvador Dalí, Auguste Rodin gibi ünlü sanatçıların eserleri de parkta sergilenmektedir. Park, yerel ve uluslararası sanatçıların eserlerine ev sahipliği yapar. Heykeller ve diğer sanat eserleri, parkın çeşitli bölgelerine yerleştirilmiştir ve ziyaretçilerin doğal bir ortamda sanatla etkileşime geçmelerini sağlamaktadır. Şekil 7'de sanat merkezinde yer alan sanat eserlerinden bazıları Elmgreen ve Dragset (Dilemma), Roni Horn (Air Burial), Diane Maclean (Open book), Tony Oursler (Klang), James Turrell (Ganzfeld: Double Vision) ve Tori Wrånes (Traveler) bulunmaktadır.

Şekil 7. Ekeberg Heykel Parkı Heykeller (Ekebergparken, t.y.b).

Parkın heykel parkı olarak kısa bir tarihi olsa da rekreasyon alanı olarak kullanımı çok eskidir ve kentin önemli olaylarına sahne olmuştur. Tarih vurgusu, Ekeberg Heykel parkında yere özgü sanat eserleriyle daha da artırılmıştır. Parkın çekiciliği artıran yere özgü sanat eserleri arasında Amerikalı sanatçı James Turrell'in Ganzfeld: Double Vision ve Skyspace: The Color Beneath eserleri örnek olarak gösterilebilir (Jankowski, 2016). Park, aynı zamanda çeşitli etkinliklere, atölyelere, sergilere ve doğa etkinliklerine de ev sahipliği yapmaktadır. Ekeberg Heykel Parkı, sanatı ve doğayı bir araya getirerek ziyaretçilere benzersiz bir açık hava sanat deneyimi sunmaktadır. Oslo'nun kültürel ve doğal zenginliğini keşfetmek isteyenler için önemli bir uğrak noktasıdır. Ekeberg heykel parkına şehir merkezinden yürüyerek, tramvay, otobüs veya araba ile ulaşılabilir. Ana giriş alanında, restore edilen iki adet İsviçre dağ evi bulunmaktadır. Bunlar sergi mekânı, mağaza, kafe ve çocuklar için bir oyun evi olarak kullanılmaktadır (Belsnes, 2017, s. 11). 2013 yılında heykel parkı olarak kullanılmaya başlayan parkın kentle tarihsel anlamda güçlü bir bağı bulunmaktadır. Sanat parkının kentle olan ilişkisi, yere özgü sanat eserleri ve büyük ölçekli sanat eserlerini de aralarında barındıran sanat koleksiyonu ile daha da güçlendirmektedir.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Storm King Sanat Merkezi (ABD), Hakone Açık Hava Müzesi (Japonya) ve Ekeberg Heykel Parkı (Norveç) bu çalışmada incelenen heykel parklarıdır. Farklı coğrafyaların, farklı kültürlerin parçası olan heykel parklarının her birinin kent ve sanat ilişkisinin benzerlik gösterdiği, sanatın kentte yarattığı kazanımların hepsinde gözlemlenmektedir. Sanatın kent üzerinde birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Heykel parklarının yanı sıra müzeler, galeriler, parklarda bulunan sanat öğeleri, duvar resimleri sanat kent ilişkisinin bileşenleridir. Mekânsal ve estetik değer katması, yapısal iyileşme sağması, sürdürülebilirlik, kentsel dönüşüm ve yenilemeye için tetikleyici unsur olması ve açık alan kullanımı artmasına katkı sağlaması sanatın sağladığı bazı fiziksel kazanımlardır. Ekonomik Kazanımlar; sanatın bulunduğu bölgeye, yere prestij sağlaması, istihdam ve sektörel çeşitlilik yaratması, arazi değerlerini artması, ekonomik canlanmaya katkı sağlaması, yerel farklılıkları ortaya çıkarması kentsel markalaşmayı ve turizmi desteklemesidir. Kimlik ve aidiyet sağlaması, katılımı artırması, suçun önlenmesine katkı sağlaması, eğitici olması yaşam kalitesini artırması ve farkındalık yaratması ise sosyal kazanımlardır. Makalede ele alınan Storm King Heykel Parkı, Hakone açık hava müzesi ve Ekeberg Heykel Müzesinin bu kazanımları sağlamaktadır. Bu kazanımların yanı sıra heykel parkları aynı zamanda mekânın sanatın unsuru haline gelmesiyle de öne çıkmaktadır.

Dönemsel olarak incelendiğinde Storm King Sanat Merkezi ve Hakone Açık Hava Müzesi birbirine yakın bir zaman 1960'lı yıllarda kurulmuştur. Ekeberg Heykel Parkı ise park olarak kentte tarihsel sürecin parçası olmuş önemli bir konumdadır ancak heykel parkı olarak 2013 yılında var olmaya başlamıştır. Heykel parkları, mekânsal boyutu, yere özgü sanat eserleri, büyük ölçekli sanat eserlerine alan sağlıyor olmasıyla ve rekreasyon alanı işlevine sahip olmasıyla incelenmiştir. Üç heykel parkında da öncelik açık hava sergileri olmuş ve mekânsal olarak parklar da bu yönde düzenlenmiştir. Storm King Sanat Merkezinin kurulmasında belirleyici unsur manzara olmuştur. Bölgenin doğası, sanat merkezinin kuruluşundan çok

önce sanatçıları etkilemeye başlamış ve bölgede çok sayıda sanat stüdyosu kurulmuştur. Aynı etki Storm King Sanat Merkezinin yer seçiminde de etkili olmuştur. Hakone Açık Hava Müzesi ve Ekeberg Heykel Parkı da doğal güzellikleriyle bilinen bölgelerde yer almaktadır. Hakone Açık Hava Müzesi Fuji dağı, Ekeberg Heykel Parkı ise fiyort manzarasına sahiptir. Üç heykel parkında da kapalı sergi alanların inşası, açık hava sergilerinden çok daha sonra gerçekleşmiştir. Örneğin Hakone Açık Hava Müzesinde kapalı alanlar 1984 yılında inşa edilmeye başlanmıştır. Üç heykel parkı da dünyaca ünlü sanatçıların eserlerini barındıran zengin sanat koleksiyonlara sahiptir ve her birinde yere özgü sanat eserleri öne çıkmaktadır. Heykel parkları, sanat eserlerini doğal ortamlarda sergileme eğilimini yansıtmaktadır ve yere özgü sanat eserleri heykel parklarında vurgulanan bir özelliğidir. Sanat ve izleyici, Sanat ve mekân, izleyici ve mekân etkileşimi Storm King Sanat Merkezi, Hakone Açık Hava Müzesi Ekeberg Heykel müzesinde gözlemlenmektedir. Bu etkileşim hem yere özgü sanat eserlerinin, hem mekânla sanat arasındaki oluşun bağını, hem de üç heykel parkında da sanatsal etkinlikleri destekleyici eğitim ve programlar yürütülmesinin sonucu olduğu söylenebilir. İncelenen heykel parklarının kentle olan bağı ve kolay erişilebilir olması ve parka rekreasyon alanı olarak eklenen diğer işlevlerin de katkısı bulunmaktadır. Bu anlamda heykel parkları diğer açık alan sergileri, müze bahçeleri ve parklardan farklılaşmaktadır. İncelenen örnekler de bu durumu gösterir niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Alparslan, İ. (2001). *Heykel parkları* [Yüksek Lisans Tezi]. (Tez No. 104555), Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Alvarez, A. (2022). *Cultural vitality in changing cities: Building community capacity through place-based art and cultural strategies* [Doktora Tezi]. Pratt Institute.
- Bell, D. ve Jayne, M. (2003). Design-led urban regeneration: A critical perspective. *Local Economy*, 18(2), 121-134. <https://doi.org/10.1080/0269094032000061396>
- Belsnes, L. B. (2017). Production of abstract and differential space at the Ekeberg Park in Oslo. *Nordic Journal of Architectural Research*, 29(2), 9-33.
- Boyle, M. ve Hughes, G. (1991). The politics of the representation of the real': Discourses from the left on Glasgow's role as European City of Culture, 1990. *Area*, 22(3), 217-228.
- Cambalik, O. (2022). *Storm King Art Center announces \$45 million capital project*. <https://hvmag.com/things-to-do/storm-king-art-center/>
- Chang, T. C. ve Lee, W. K. (2003). Renaissance city Singapore: A study of arts spaces. *Area*, 35(2), 128-141. <https://doi.org/10.1111/1475-4762.00155>
- Ekebergparken. (t.y.a). *Ekeberg Sculpture Park - about us*. <https://ekebergparken.com/en/about-us>
- Ekebergparken. (t.y.b). *Ekebergparken*. <https://www.ekebergparken.com/nb/Kunst>
- Faulkner, N. (2011). *The official truth: Propaganda in the Roman Empire*. https://www.bbc.co.uk/history/ancient/romans/romanpropaganda_article_01.shtml
- Gehring, C. T. ve Starna, W. A. (1992). Dutch and Indians in the Hudson Valley: The early period. *Hudson Valley Regional Review*, 9(2), 1-25.
- Greco, J. (2001). *A stroll through a forest of sculpture*. https://web.archive.org/web/20010501012806/http://www.sptimes.com/News/022501/Travel/A_stroll_through_a_fo.shtml
- Hakone-oam. (2022). *A different Picasso*. <https://hakone-oam.or.jp/specials/2022/picasso/en>
- Hakone-oam. (t.y.a). *About the Hakone Open-Air Museum*. <https://www.hakone-oam.or.jp/en/about/>
- Hakone-oam. (t.y.b). *Henry Moore*. <https://www.hakone-oam.or.jp/en/permanent/?id=4>
- Hakone-oam. (t.y.c). *Kids & family*. <https://www.hakone-oam.or.jp/en/kidsfamily/>
- Hakone-oam. (t.y.d). *Outdoor sculptures*. https://www.hakone-oam.or.jp/exhibitions/article_reg.cgi?id=1029697
- Hall, T. ve Robertson, L. (2001). Public art and urban regeneration: Advocacy, claims and critical debates. *Landscape Research*, 26(1), 5-26. <https://doi.org/10.1080/01426390120024457>

- Hein, H. (1996). What is public art?: Time, place, and meaning. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 54(1), 1-7. <https://doi.org/10.2307/431675>
- Hein, H. (2006). *Public art: Thinking museums differently*. Lanham: AltaMira.
- Hirschfeld, C. C. L. ve Hirschfeld, H. (2001). *Theory of garden art*. University of Pennsylvania Press.
- Jankowski, M. (2016). James Turrell: the level of illumination *Center* [Yüksek Lisans Tezi]. University of Amsterdam.
- Jones, K. R. (2018). The lungs of the city: Green space, public health and bodily metaphor in the landscape of urban park history. *Environment and History*, 24(1), 39-58. <https://doi.org/10.3197/096734018X15137949591837>
- Jørgensen, K. (2019). The history of the Ekeberg Park in Oslo. Anna Jakobsson (Ed.), *Reconstructing Gardens* içinde (19-20). Bulletin för trädgårdshistorisk forskning.
- Kasbah S. B. ve Eplényi, A. (2022). Sculpture parks and positive mental health during the Covid-19: Investigation of the effects of Covid-19 pandemic on sculpture park's visitation. *Landscape and Greenway Planning*, 7(1), 1-15. <https://doi.org/10.7275/tg19-zx58>
- Kelkar, N. P. ve Spinelli, G. (2016). Building social capital through creative placemaking. *Strategic Design Research Journal*, 9 (2), 54-66. <https://doi.org/10.4013/sdrj.2016.92.01>
- Knight, C. K. (2008). *Public art: Theory, practice and populism*. Wiley-Blackwell.
- Kong, L. (1996). Popular music in Singapore: Exploring local cultures, global resources, and regional identities. *Environment and Planning D: Society and Space*, 14(3), 273-292. <https://doi.org/10.1068/d140273>
- Kwon, M. (2004). *Once place after another. Site-specific art and locational identity*. Cambridge: The MIT Press.
- Lacy, S. (1995). Cultural pilgrimages and metaphoric journeys. Suzanne Lacy (Ed.), *Mapping the terrain: New genre public art* içinde (19-47). Bay Press.
- Mathiesen, I. G. (2021). In the footsteps of an observer-looking at Edvard Munch in Åsgårdstrand. *Nordic Journal of Art and Research (A & R)*, 10(2), 1-17. <https://doi.org/10.7577/information.4437>
- McCarthy, J. (2006). Regeneration of cultural quarters: Public art for place image or place identity. *Journal of Urban Design*, 11(2), 243-262. <https://doi.org/10.1080/13574800600644118>
- Miles, M. (1997). *Art, space and the city: Public art and urban futures*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203973110>
- Miller, S. R. (2012). Percent-for-art programs at public art's frontier. *Zoning and Planning Law Report*, 35(5).
- Morrison, S. (2022). *Sculpture has left the building: The emerging popularity of outdoor sculpture parks* [Yüksek Lisans Tezi]. Drexel University.
- Schyberg Olsen, N. (2022). *Manglende respekt for gamle stedsnavn*. <https://www.noblad.no/manglende-respekt-for-gamle-stedsnavn/o/5-56-241033>
- Palmer, J. M. (2012). *The politics of "the public": Public art, urban regeneration and the postindustrial city-the case of downtown Denver* [Doktora Tezi]. University of Colorado.
- Plitt, A. (2017). *50 years of public art in NYC celebrated in new museum exhibit*. <https://ny.curbed.com/2017/11/10/16632074/nyc-public-art-museum-of-city-of-new-york-parks>
- Pollock, V. L. ve Paddison, R. (2010). Embedding public art: Practice, policy and problems. *Journal of Urban Design*, 15(3), 335-356. <https://doi.org/10.1080/13574809.2010.487810>
- Rådström, A. (2023). Listen!. Håkan Nilsson (Ed.), *Renegotiations: The Role of Public Art in the New Millenium* içinde (98-119). Södertörn University.
- Reynolds, R. L. (2008). *From green cube to site: Site-specific practices at American sculptue parks and gardens, 1965-1987* [Doktora Tezi]. The University of Chicago.

- Reynolds, R. L. (2011). Beyond the green cube: Typologies of experience at American sculpture parks. *Public Art Dialogue*, 1(2), 215-240. <https://doi.org/10.1080/21502552.2011.593312>
- Smee, S. (2021). *Sculpture parks are a great way to see art during a pandemic. Here's why some are better than others.* https://www.washingtonpost.com/entertainment/museums/outdoor-artpandemic/2021/02/10/899eab9e-6b08-11eb-ba56-d7e2c8defa31_story.html
- Stormking. (2023). *Education.* <https://stormking.org/education-2/>
- Stormking. (t.y.a). *History.* <https://stormking.org/about/history/>
- Stormking. (t.y.b). *Collection.* <https://collections.stormking.org/index.php/About/collection>
- Stormking. (t.y.c). *Plan your visit.* <https://stormking.org/plan-your-visit/>
- Stormking. (t.y.d). *About.* <https://stormking.org/about/>
- Tezuka Architects. (2009). *Woods of net.* <http://www.tezuka-arch.com/english/works/museum/choukoku-no-mori-net-no-mori/>
- Vandeman, K. J. (2012). *A landscape for making: Workshop studios at Storm King Art Center* [Yüksek Lisans Tezi]. University of Maryland.
- Veasey, M. (2016). The open air exhibition of sculpture at Battersea Park, 1948: A prelude to sculpture parks. *Garden History* 44 (1), 135-46.
- Verhoeff, R. (1994). High culture: the performance arts and its audience in the Netherlands. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 85(1), 79-83. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.1994.tb00676.x>
- Yılmaz, H. (2011). *Mekâna özgü heykel bağlamında oluşturulmuş heykel parkları* [Sanatta Yeterlik Tezi]. (Tez No. 303612), Güzel Sanatlar Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.